

Av. Taner SAVAŞ

hukuk köşesi

YAPI HASARLARINDAN KAYNAKLANAN SORUMLULUGUN ZAMANSAL SINIRI

Yakın zamanda meydana gelen gelişmelerden ve Yargıtay içtihatlarından sonra, mühendis ve mimarların yapı hasarlarından kaynaklanan sorumluluklarının sınır mesleğin karşı karşıya olduğu en önemli sorunlardan birisi halinde gelmiştir. İMO İstanbul Şubesi sorumlulukla ilgili yasal düzenlemeler ve uygulamada meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar hakkında uzun bir zamandır çalışmak yapmaktaydı. Bu kapsamda yapılan toplantılar neticesinde ortaya çıkan sorun karşısında acilen kanunlarda değişiklik yapılması gerektiği görüşüne varılmış ve bizim de katıldığımız çalışmalarla kanun tasarısı hazırlanmış ve tasarı Bakanlığa sunulmak üzere genel merkeze gönderilmişti.

11.04.2008 tarihinde Şubeye ulaşan bir yazıdan Adalet Bakanlığının yapıların fenni mesuliyetinden sorumlu mühendis, mimar, fen adamları ile yapı müteahhidinin yapı hasarlarından dolayı ceza ile özel hukuk yönünden sorumluluk sürelerinin yasal olarak belirlenmesi için çalışma grubu oluşturduğu anlaşılmakta. Bakanlığın yasa değişikliği için çalışma grubu oluşturması kuşkusuz ki çok önemli bir gelişme. Yazıda Şubenin de konuyla ilgili görüşlerini bildirmesi isteniyor, ancak tanınan süre 3 gün. Az önce de ifade ettiğimiz gibi Şubenin konuyla ilgili çalışmalar olduğundan süre sorun teşkil etmedi. Bu yazımızda güncelliği açısından bu konuya değinmenin faydalı olacağını düşündük.

İnşaat mühendisinin yapı müteahhidi, proje müellifi olarak yahut başka bir surette inşasında görev üstlendiği bir yapının hasar görmesi halinde, özel hukuk ve ceza hukuku açısından olmak üzere iki tür sorumluluk söz konusu olacaktır. Özel hukuk açısından sorumluluk zarar görenlerin tazminat talep etme hakkını ifade eder. Ayrıca suç isnadı ile karşı karşıya kalınabilir. Bu da ceza hukuku açısından sorumluluğu ifade eder.

Gerek özel hukuk gerekse ceza hukuku açısından sorumluluğun zamansal olarak bir sınır olmalıdır. Sorumluluğun

sınır hukukumuzda zamanaşımı süreleriyle belirlenmiştir. Zamanaşımı, özel hukuk açısından alacaklının alacağını talep etmek içinde harekete geçmesi gereken süreyi ifade eder. Aslında bu süre dolduktan sonra da alacaklı alacağını talep edebilecektir, ancak borçlunun zamanaşımı itirazında bulunması halinde alacağını talep etme hakkı olmayacaktır. Ceza hukuku açınsındansa zamanaşımı süresi sona erdikten sonra şüpheli ya da sanığın talebine bakılmaksızın kovuşturma yapılmaz, açılmış bulunan dava düşer.

Zamanaşımı kamu yararını amaçlayan bir müessesedir. Zamanaşımı müessesesi sayesinde mahkemeler, aradan çok uzun süreler geçtiği için tetkiki zorluk arz eden olaylardan kurtulur. Ayrıca borçlu da borcunu gereği gibi ifa ettiğine dair delilleri yahut emareleri ilelebet saklamaktan kurtulur. Yapının hasar görmesi halinde bilindiği üzere, sorumlulardan birisi de inşaat mühendisleri olmaktadır. Bir projeyi tamamen sona erdirip teslim eden bir kişinin, bu proje ile ilgili ayrıntıları ve belgeleri ilelebet hafızasında ve arşivinde tutması mümkün değildir. Belirli bir zaman sonra söz konusu projeye ilgili ayrıntıları hafızasından ve arşivinden silebilmelidir. İşte bu zaman aralığı zamanaşımı süresini ifade etmektedir ve kuşkusuz ki bu sürenin makul olması gerekmektedir.

Borçlar kanunumuzda, haksız fiillerde ve alacaklarda ayrı olmak üzere iki ayrı zamanaşımı süresine yer verilmiştir. Yüksek mahkememiz bugüne kadar vermiş olduğu kararlarda deprem sonucu meydana gelen hasarı haksız fiil hükümleri çerçevesinde değerlendirmiştir. Gerçekten de, zarar gören ile mühendis yahut müteahhit arasında herhangi bir sözleşme bulunmayan durumlarda zararın haksız fiil olarak kabulü mümkündür. Kanunumuza göre, haksız fiil sonucu oluşan zararın talep edilebilmesi için zamanaşımı süresi zarardan ve zarara sebep olan failden haberdar olma tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır. Ancak her halde, zarara sebebiyet veren fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren 10 sene sonra zamanaşımı süresi dolacaktır. Doktrinde hâkim olan

görüŖe göre, haksız fiilden kaynaklanan zararlarda zamanaşımı süresi zarara sebebiyet veren fiilin gerçekleştiği andan itibaren işlemeye başlayacaktır. Hatta zarar, daha sonra gerçekleşmiş olsa bile eylemin gerçekleştiği tarihin esas alınacağı ifade edilmektedir.

Ancak Yargıtay doktrinde hâkim olan görüşe katılmamaktadır. Yüksek mahkemeye göre zamanaşımı süresinin başlaması bir zarara neden olunmasına, dolayısıyla haksız fiil olarak varlık kazanmış bir fiilin varlığına bağlanmaktadır. Dolayısıyla, neden olduğu zarar henüz gerçekleşmemiş bir fiilin salt işlenmiş olması, zamanaşımı sürelerin başlaması için yeterli değildir.

Yüksek mahkemenin görüşü, özellikle zamanaşımı açısından yakın zamanda meydana gelen depremlerden sonra ortaya çıkmıştır. Uygulamanın inşaat mühendisleri aleyhine hakka-niyete aykırın bir noktaya doğru gitmiştir. Yüksek mahkemenin görüşüne göre, bir yapı inşasının belirli bir bölümüne dahil olan inşaat mühendisi, bu yapının deprem gibi tabi afetler neticesinde hasarlanması halinde, binayı yaptığı tarihin herhangi bir önemi olmaksızın sorumlu olabilecektir. Örneđin 1950 yılında inşa edilmiş bir yapının depremde hasar görmesinden dolayı 2008 yılında dahi sorumlu olabilecektir. Bu durumda Ŗu sorular akla gelmektedir;

- 1950 yılında inşası sürecinde bulunduğu yapının hangi şartlarda nasıl yapıldığını ne derece hatırlayabilecektir, kendi lehine olan delillere ulaşabilecek midir, kendini gereği gibi savunabilecek midir?
- Ülkemizde birçok yapıda inşaat sona erdikten sonra değişiklikler yapılmaktadır, kullanılabilir alanın genişletilmesi için, yapıyı kullananlarca kolonların dahi kaldırıldığı gözlemlenmiştir. Yıkılmış bir yapıda, enkaz incelenerek böyle bir değişiklik yapılar yapılmadığı saptanabilir mi? Yapıya, inşaat tamamlandıktan sonra yapı sahibi tarafından yapılan müdahaleler denetlenebilecek midir? Yoksa bunlardan da inşaattan elini çekmiş olan inşaat mühendisleri mi sorumlu tutulacaktır?

Aslında tüm bu açıklamalarımız, yürürlükte olan kanunlarımızın inşaat sektörünün kendine has özelliklerini karşılamaktan uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Kanaatimizce, inşaat mühendisinin inşası sürecinde herhangi bir şekilde bulunduğu yapıların hasar görmesi nedeniyle ortaya çıkacak zararları tazmin yükümlülüğü İmar Kanunu'na ilave yapılmak suretiyle yeniden düzenlenmelidir. Bu yönden Bakanlığın çalışmasının olumlu olduğu kanaatindeyiz. Son olarak İMO İstanbul Şubesi'nin konuyla ilgili hazırladığı kanun tasarsına

da yazımızda yer veriyoruz. Tasarı da zamanaşımından başka yapıların muayenesi ve müteselsil sorumluluk meseleleri de ele almıyor.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NUN BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI / TEKLİFİ

Madde 1 — 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 30. maddesine aŖađıdaki fıkralar eklenmiştir.

Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapıların, esasları yönetmelikte belirtilen şekilde ve tarzda teknik şartlara uygun durumda bulundurulması zorunludur.

Yapıların teknik şartlara uyup uymadığı belirli zamanlarda muayene edilerek tespit edilir. Muayenelerin, yönetmelikte belirtilen süreler içinde yaptırılması zorunludur.

Madde 2 - 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesinin baŖlıđı "CEZA VE TAZMİNAT HÜKÜMLERİ" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 3 - 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42. maddesine aŖađıdaki fıkra eklenmiştir.

Yapının fenni mesuliyetinden sorumlu mühendis, mimar, fen adamı ile yapı müteahhitleri, yaptıkları her türlü plan, proje ve hesapların hazırlanması veya bunların uygulanmasından veya her ne sebeple olursa olsun hukuka aykırılığından ve bu aykırılık sebebi ile oluşacak her türlü zarardan ancak kusurları oranında sorumludur.

Yukarıdaki bentte sayılan sorumluluk nedeniyle açılacak her türlü maddi veya manevi tazminat davası zararın ve sorumlunun öğrenilmesinden itibaren bir sene içerisinde ve her halde projeci için ruhsat tarihinden itibaren, fenni mesul ve müteahhit için yapı kullanma izninin alındığı veya yapı kullanma izni alınmadan yapı fiilen kullanılmaya başlanmış ise bu tarihten itibaren 15 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Açılacak her türlü ceza davası açısından, TCK'nin 66. maddesinde belirtilen zamanaşımı süreleri projeci için ruhsat tarihinden itibaren, fenni mesul ve müteahhit için yapı kullanma izninin alındığı veya yapı kullanma izni alınmadan yapı fiilen kullanılmaya başlanmış ise bu tarihten itibaren işlemeye başlar.

Madde 4 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5 - Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.